

Česko zachrání důchodci

-TEXT- DAVID KLIMES

Jejich počet poprvé za existenci České republiky překročil dva miliony. Donedávna opomíjená skupina obyvatel nad 65 let se stává hybnou silou české ekonomiky. Místo vládních akčních plánů na podporu nejstarší věkové skupiny obyvatel berou sami senioři osud do svých rukou, více pracují, podnikají a utrácejí.

Zachraňují vyluxovaný trh práce, kde chybí statisíce práceschopných. Firmy navíc pomalu zjišťují, že zkušený starší pracovník může být v kolektivu dobrým mentorem pro mladé. „Dlouhodobě se náborem pracovníků této věkové kategorie věnujeme, a to nejen v době nedostatku pracovních sil. Aktivní senior je skvělá volba a zkušenosti dokážeme v našem mladém kolektivu ocenit,“ říká například v průzkumu Ekonomu Byznys Echo mezi majiteli a manažery firem generální ředitelka AAA Auto Karolína Topolová.

Na druhé straně důležitosti seniorů v české ekonomice přispívá i zájem firem o kupní sílu čím dál početnější skupiny obyvatel s podobnými zájmy. Firmy razantně vstupují do byznysů, které se týkají starších lidí. Nejedná se přitom jen o léky či zdravotnické pomůcky, důchodci si rádi zaplatí i cestování, lázeňský pobyt, knihy či vzdělávací kurzy. Ve službách pro seniory se už protácejí peníze spousty českých boháčů, včetně toho, který je aktuálně premiérem, Andreje Babiše.

Proměnu dosud opomíjených seniorů v jednu z hlavních hybatelů českého hospodářství nemůže nic zastavit. Ale k tomu, aby Česko mělo opravdu dobře fungující „stříbrnou ekonomiku“, toho ještě spousta chybí. Především na straně státu, který není schopen pochopit demografický vývoj.

Přesilovka penzistů

Asi každý Čech tuší, že jeho země – a spolu s ní celá Evropa – stárne. Ale už málokdo ví, že Česko stárne opravdu rychle. V roce 2000 do nového milénia vstupovalo s 1,4 milionu lidí ve věku nad 65 let. Na důchodce připadalo 7,2 milionu obyvatel v produktivním věku od 15 do 64 let. To představovalo snesitelný poměr, kdy pět práceschopných se ze své mzdy skládalo na jedno důchodové zajištění.

Ty časy jsou ale dávno pryč. Nyní počet seniorů překročil dvoumilionovou hranici a počet práceschopných se smrskl na 6,8 milionu. Poměr je najednou jen o něco více než tři

práceschopní na jednoho důchodce. „Největší podíl tvoří senioři v obyvatelstvu kraje Královéhradeckého. Nejmenší ve Středočeském kraji. Vůbec minimální je zastoupení seniorů v okrese Praha-východ, kde je zároveň největší podíl dětí do 14 let. Nejvyšší zastoupení seniorů mají okresy Hradec Králové a Písek,“ dokresluje aktuální obrázek Radek Havel z Českého statistického úřadu.

Demografie ale žádného z českých politiků v časech hospodářského boomu nepálí. Minulý rok se kvůli dobremu výběru daní i pojistného důchodový účet dostal poprvé od roku 2008 do plusu. Stát vybral 405,3 miliardy korun, na důchody vyplatil 404,4 miliardy, necelá miliarda tak zbyla. Jenže to je jen klid před bouří.

Za dvacet let bude českým firmám chybět 700 tisíc lidí. Předpokládaná vlna robotizace to rozhodně nevyváží.

Demografické prognóze statistiků Česko neuteče. Důchodců bude nadále přibývat, práceschopných naopak ubývat. Krize vyvrcholí v roce 2060, kdy počet seniorů dosáhne bezmála 3,2 milionu a počet práceschopných se smrskne na pět milionů. Na jednoho důchodce tak budou vydělávat ani ne dva lidé.

A pocítí to i firmy. Minulý rok na konferenci o digitalizaci ekonomický expert Českomoravské konfederace odborových svazů a nyní už i jeden z nejdůležitějších poradců premiéra Babiše Jaroslav Ungerman odhadl, že za dvacet let bude českým firmám chybět 700 tisíc lidí. Předpokládaná vlna robotizace to rozhodně nevyváží. Podle nedávné studie ministerstva práce Iniciativa Práce 4.0 by v příštích dvou desetiletích po nástupu robotů mohla v Česku zaniknout „jen“ asi desetina pracovních míst, tedy zhruba 420 tisíc postů.

Demografie tak buď Česko zničí, nebo ho donutí reformovat sociální stát. Příznaky obojího jsou dobře vidět už dnes.

Vic seniorů v práci i v byznysu

Česko má v období hospodářské konjunktury nejnižší nezaměstnanost v celé Evropské unii. Domácí firmy mají více než 200 tisíc neobsazených míst. Na vyluxovaném pracovním trhu se tak poohlížejí po zaměstnancích, které předtím neoslovovaly – a důchodci se nabízejí jako první.

Podle nedávného průzkumu ČSOB je třetina firem v Česku ochotna zaměstnávat důchodce, desetina o tom předtím ani neuvažovala, nedostatek pracovní síly je však k tomu donutil. A na statistikách je to vidět. Počet pracujících důchodců překročil hranici dvě stě tisíc a vyšplhal se na čtyřprocentní podíl na celkové zaměstnanosti.

Mnohé firmy si už také hledí toho, aby jim zaměstnanci neodcházeli v předdůchodovém věku. Například Bosch Diesel v Jihlavě už od roku 2015 nabízí lidem ve výrobě, že si tři roky před penzí mohou zkrátit pracovní dobu na polovinu a brát plný plat.

„Zaměstnavatelé ve výrobní i nevýrobní sféře intenzivně spolupracují s bývalými zaměstnanci, kteří odešli do penze, třeba krátkodobě, ale opakovaně využívají jejich zkušenosti a odbornosti,“ říká ředitel programů platformy pro odpovědné podnikání Byznys pro společnost Pavel Štern. „Na druhou stranu zaměstnavatelé na českém trhu práce ve velké většině nemají zkušenosti a informace, jak systémově a dlouhodobě podporovat kariérní rozvoj svých zaměstnanců i ve vyšším pracovním věku,“ doplňuje.

Seniori jsou ale čím dál více vidět nejen jako zaměstnanci. Podíl podnikatelů na celkovém počtu pracujících v Česku je sice pořád jeden z nejvyšších v Evropské unii, ale snižuje se. V minulém roce dosáhl 17 procent.

Ne ve všech věkových skupinách je ale o podnikání čím dál menší zájem. Podíl sebezaměstnaných do 29 let se mezi lety 2010 a 2017 propadl o pětinu, v kategorii 30–34 let o čtvrtinu. Naopak seniori mají do podnikání chuť. Věková kategorie 60–64 poskočila za sedm let o 22 procent, ti ještě starší o rekordních 38 procent. „Mezi roky 2010 a 2017 vzrostl počet sebezaměstnaných o 28,1 tisíce, a to zejména díky přírůstku podnikatelů po dosažení šedesáti let věku o 41,2 tisíce,“ shrnují Petráňová a Mejstřík.

Co dělat do 89 let

Čím dál více seniorů tedy zůstává v práci i po dosažení důchodového věku, ať už jako zaměstnanci či jako podnikatelé. Ale je to pořád příliš málo v porovnání se zásadní demografickou predikcí. Už v roce 2013 statistici při představování prognózy do roku 2100 varovali: „Po celou

Na vyluxovaném pracovním trhu se firmy poohlížejí po zaměstnancích, které předtím neoslovovaly – a důchodci se nabízejí jako první.

druhou polovinu 21. století bude v České republice žít 2,5krát více seniorů než dětí. Tomu nezabrání ani masivnější migrace, ani o něco vyšší úroveň porodnosti.“

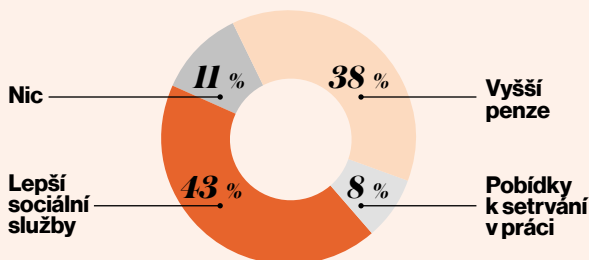
Předpokládaný mírný růst úrovně porodnosti ze současných 1,45 na 1,56 dítěte narozených jedné ženě a zisky ze zahraniční migrace – asi 8,6 až 17,6 tisíce osob ročně – nemohou vyřešit prudký nárůst „armády“ důchodců. „V průběhu první poloviny 21. století se podle všech variant demografického vývoje zastoupení 65- a víceletých osob zhruba zdvojnásobí z dnešní jedné šestiny na jednu třetinu,“ uvedli statistici.

Nejde přitom jen o absolutní počty seniorů. Prodlužuje se i průměrný věk dožití. Zatímco nyní se muži dožívají 76 let a ženy 82 let, v kritickém roce 2060 bude naděje dožití skoro 84 let u mužů a 89 let u žen.

Aby český důchodový a zdravotnický systém tento nápor přežil, je nutné, aby místo důchodu pracovalo delší dobu mnohem více seniorů než nyní 200 tisíc.

Samozřejmě ne ve všech profesích lze vydržet i v důchodovém věku. Rapidně klesá počet řemeslníků a opravářů a pracujících v dalších fyzicky náročných profesích, jako je obsluha strojů a zařízení. Naopak vysoký je podíl starších v řídicích funkcích. „Mimořádně vysoký počet →

Jak to vidí čtenáři Ekonomu: Co potřebují důchodci v Česku?

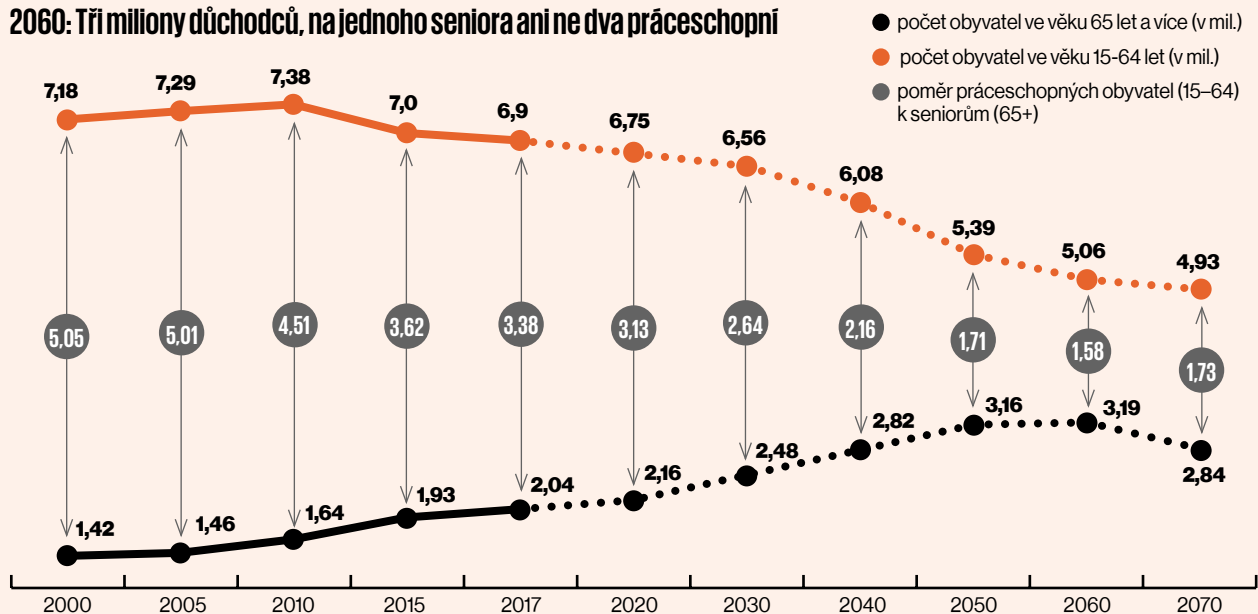
V anketě hlasovalo
397 lidí.

@ekonom_cz

Armáda seniorů

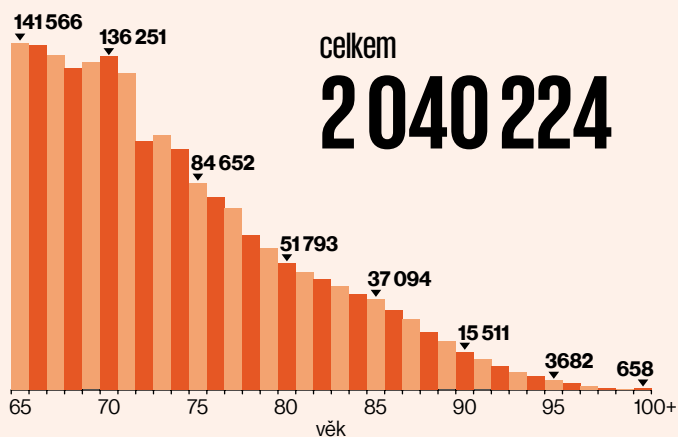
Poprvé má Česko více než dva miliony obyvatel ve věku nad 65 let. A číslo stoupá. Lidí v produktivním věku naopak ubývá. Seniori začínají více pracovat i podnikat, důchody odkládají. **Ale pořad je to v evropském průměru příliš málo na to, aby česká ekonomika přežila krizové demografické dekády.**

2060: Tři miliony důchodců, na jednoho seniora ani ne dva praceschopní

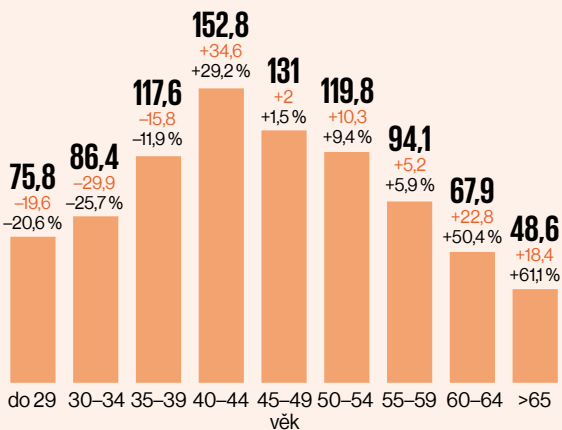
Dvoumilionová armáda seniorů

(Počet důchodců v jednotlivých věkových skupinách, údaje k 31. 12. 2017)

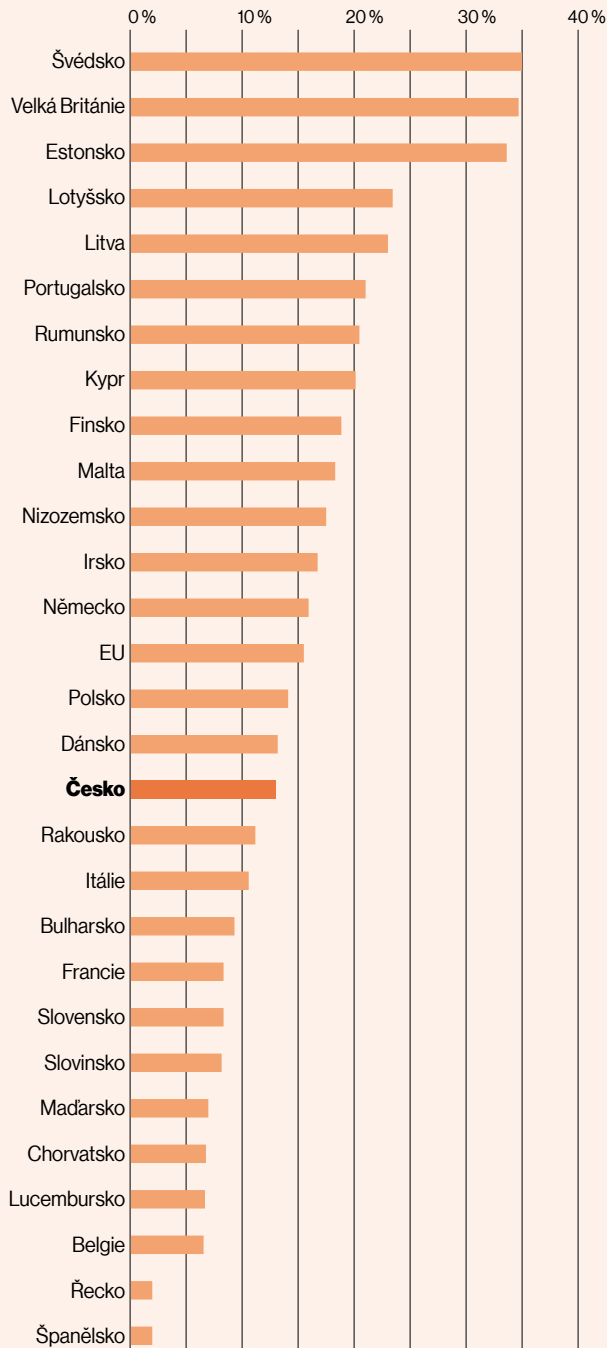
Nový trend: mladí nepodnikají, seniori čím dál více

Počet podnikatelů v roce 2017 v tisících, změna oproti 2010 v tisících a procentech

Pracujících důchodců přibývá, ale pořád je to málo

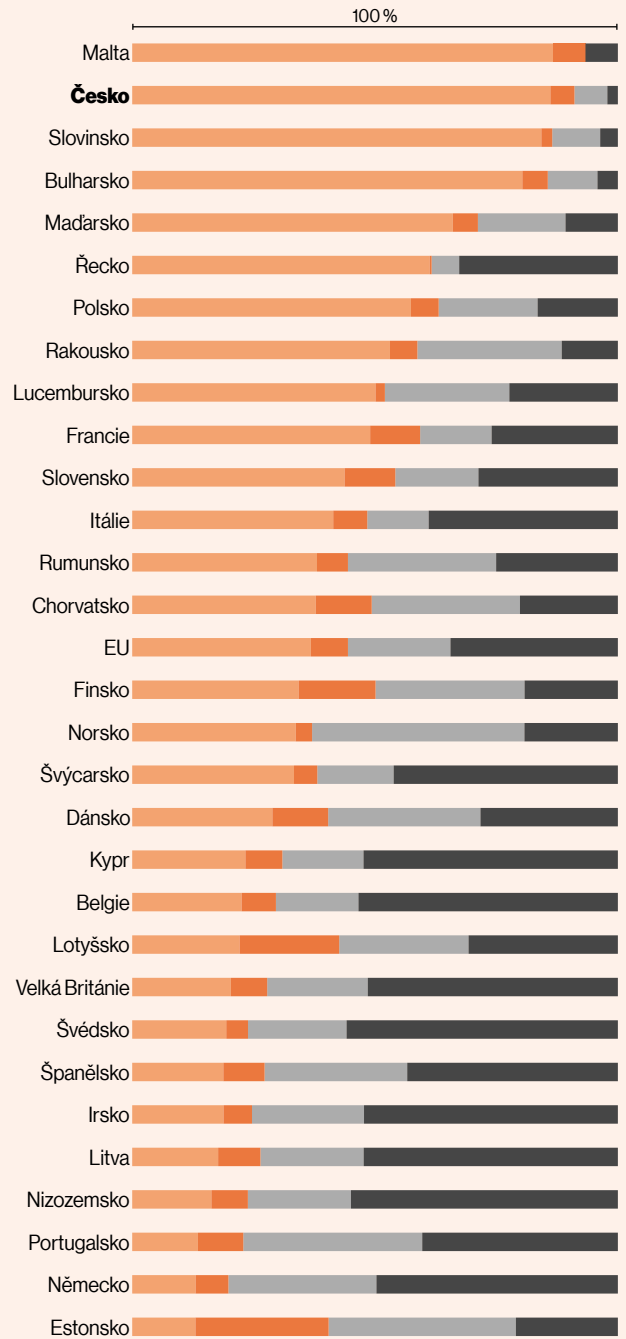
Podíl pracujících starobních důchodců

Čech přestává pracovat, jakmile je to možné

Důvody důchodců k odchodu z pracovního trhu

■ nárok na důchod
 ■ nezaměstnanost
 ■ zdravotní situace
 ■ ostatní

ZDROJ: ČSÚ, PŘÍRŮSTEK/ÚBYTEK POČTU SEBEZAMĚSTNANÝCH MEZI ROKY 2010 A 2017 PODLE VĚKOVÝCH SKUPIN, EUROSTAT 2012

Šest rad experta, jak zbořit zed' mezi seniory a firmami

Česká populace stárne. Prodlužuje se délka života a rodí se méně dětí. Tomu se Česko musí přizpůsobit, ale může toho i využít. Přizpůsobit se musí rostoucím nárokům na důchody nebo poskytovanou péči. Využít ale může toho, že Češi jsou déle zdraví, říká ekonom Jiří Šatava.

1

Z prodlužující se délky života ve zdraví mohou těžit všichni. Seniori

nemusi z práce odcházet v šedesáti letech a dříve jako v polovině devadesátých

let. Díky tomu nemusí být tak brzy závislí na starobním důchodu, který je v Čechách v průměru jen necelých 60 procent jejich předchozí mzdy. Firmy tak mohou déle těžit z letitých zkušeností seniorů, které nashromáždili za celý život. A ty mohou být nenahraditelné.

Česká diskuse o stárnutí populace se ale scvrkla na to, že se musíme přizpůsobit, a tedy zvýšit důchodový věk. A jaké nevýhody to s sebou přináší? Snad cestou objevíme i výhody prodlužování délky života.

2

V současnosti se Česko přizpůsobuje stárnutí populace hlavně díky firmám. Volných pracovních míst je více než

nezaměstnaných, a tak se

firmy o to více snaží si své zaměstnance udržet a nové hledají i tam, kde by je před pár lety nenapadlo.

A to je šance na vyvrácení mýtů a předpokladů o práci starších lidí. Zaměstnavatelé si mohou ověřit, že seniori jsou jiní, ale ne horší zaměstnanci. Seniori naopak mohou zjistit, že například odejít do důchodu přesně při dosažení důchodového věku nejen že není nutné, ale často ani finančně výhodné.

3

Pomoci zbourat onu zed' mezi seniory a zaměstnavateli by ale měl i stát.

Vždyť větší zapojení seniorů na trhu práce je

i v jeho zájmu. Stát by měl seniory zejména jasně, srozumitelně a aktivně motivovat k výdělečné činnosti a vytvořit jim k ní vhodné podmínky. →

pětašedesátníků a starších je zařazen ve skupině specialistů. Dva z pěti pracujících v této třídě jsou přitom obyvatelé Prahy. Podíl specialistů na zaměstnanosti ve věku 65 a více let převyšoval 22 procent, ale v rámci všech pracujících nad 15 let to bylo pouze 15 procent,“ spočítali Marta Petráňová a Bohuslav Mejstřík z ČSÚ.

V pozdním věku se také naplno ukáže, jak moc se vyplatí vzdělání. Jestliže podíl absolventů terciárního studia v roce 2015 dosahoval necelou čtvrtinu (23,3 procenta) ze všech pracujících, ve věku 65 a více let to je již třetina všech pracujících (33,4 procenta). To je vysoký nadprůměr i v rámci Evropské unie.

► Aby důchodový a zdravotnický systém přežil, je nutné, aby pracovalo delší dobu mnohem více seniorů než nyní 200 tisíc.

Každopádně odpovědné firmy si už zjišťují, jak udržet Čecha déle v práci. Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů České republiky spolu s Českomoravskou konfederací odborových svazů rozjel projekt, jak v konkrétních odvětvích ekonomiky zlepšit podmínky pro pozdější odchod zaměstnanců do důchodu. „Vymyslíme, jak v jednotlivých odvětvích prodloužit délku aktivního pracovního života zaměstnanců, udržet stárnoucí pracovní sílu na pracovním trhu a vůbec zvládnout pracovní činnost ve vyšším věku,“ vysvětluje cíle tajemník konfederace zaměstnavatelů Jan Zikeš. A dodává, že „je nám přitom jedno, jak bude nakonec vypadat důchodová reforma nebo jaké je právě složení vlády“.

Politici proti proudu

Firmy evidentně dělají dobře, že se nechtějí spoléhat na politiky. Český stát až dosud obyvatele nutil zůstat déle na trhu práce jen drsným posouváním věku pro odchod do důchodu a prodlužováním doby povinného důchodového pojištění.

Minulý rok vláda věk pro odchod do důchodu zafixovala na 65 letech, předtím pravicové vlády schválily automatický vzoreček neustále se zvyšující hranice. To ale neznamená, že nyní všichni pracující musí čekat na odchod do 65 let. →

Do důchodu jdou muži ročník 1954. Kdy půjdete vy?

ročník	muži	ženy bez dítěte	s 1 dítětem	se 2 dětmi	se 3–4 dětmi	s 5 a více dětmi
1954	63 let a 2 měsíce	62 let a 4 měsíce	61 let	59 let a 8 měsíců	58 let a 4 měsíce	57 let
1955	63 let a 4 měsíce	62 let a 8 měsíců	61 let a 4 měsíce	60 let	58 let a 8 měsíců	57 let a 4 měsíce
1956	63 let a 6 měsíců	63 let a 2 měsíce	61 let a 8 měsíců	60 let a 4 měsíce	59 let	57 let a 8 měsíců
1957	63 let a 8 měsíců	63 let a 8 měsíců	62 let a 2 měsíce	60 let a 8 měsíců	59 let a 4 měsíce	58 let
1958	63 let a 10 měsíců	63 let a 10 měsíců	62 let a 8 měsíců	61 let a 2 měsíce	59 let a 8 měsíců	58 let a 4 měsíce
1959	64 let	64 let	63 let a 2 měsíce	61 let a 8 měsíců	60 let a 2 měsíce	58 let a 8 měsíců
1960	64 let a 2 měsíce	64 let a 2 měsíce	63 let a 8 měsíců	62 let a 2 měsíce	60 let a 8 měsíců	59 let a 2 měsíce
1961	64 let a 4 měsíce	64 let a 4 měsíce	64 let a 2 měsíce	62 let a 8 měsíců	61 let a 2 měsíce	59 let a 8 měsíců
1962	64 let a 6 měsíce	64 let a 6 měsíců	64 let a 6 měsíců	63 let a 2 měsíce	61 let a 8 měsíců	60 let a 2 měsíce
1963	64 let a 8 měsíců	64 let a 8 měsíců	64 let a 8 měsíců	63 let a 8 měsíců	62 let a 2 měsíce	60 let a 8 měsíců
1964	64 let a 10 měsíců	64 let a 10 měsíců	64 let a 10 měsíců	64 let a 2 měsíce	62 let a 8 měsíců	61 let a 2 měsíce
1965	65 let	65 let	65 let	64 let a 8 měsíců	63 let a 2 měsíce	61 let a 8 měsíců
1966	65 let	65 let	65 let	65 let	63 let a 8 měsíců	62 let a 2 měsíce
1967	65 let	65 let	65 let	65 let	64 let a 2 měsíce	62 let a 8 měsíců
1968	65 let	65 let	65 let	65 let	64 let a 8 měsíců	63 let a 2 měsíce
1969	65 let	65 let	65 let	65 let	65 let	63 let a 8 měsíců
1970	65 let	65 let	65 let	65 let	65 let	64 let a 2 měsíce
1971 a mladší	65 let	65 let	65 let	65 let	65 let	64 let a 8 měsíců

ZDROJ: ČSSZ

Tento rok odcházejí do důchodu muži narození v roce 1954, kterým vznikl nárok na důchod po 63 letech a dvou měsících práce. Ženy z tohoto ročníku jsou už v důchodu dříve dle počtu vychovaných dětí. Matka pěti dětí, ročník 1954, už může být v důchodu sedm let.

Postupně sblížování a posouvání hranice pro obě pohlaví se naplno dotkne až ročníků 1971 a mladších, pro které platí právě hranice 65 let.

Ekonom z CERGE-EI Jiří Šatava ale už v roce 2015 ve studii pro akademický think-tank poukázal na to, že k tomu, aby zůstal v práci, nemusí být senior pobízen jen posouváním důchodového věku. Nikde jinde v Evropě neodchází tolik obyvatel do penze jen proto, že jim na ni prostě vznikl nárok. Pouze v Česku a na Maltě je to podle Eurostatu rekordních 86 procent. Například v sousedním Německu takto jedná 13 procent obyvatel a mnohem podstatnější pobídkou pro odchod do důchodu je třeba až horší zdravotní stav.

Vyšší zapojení seniorů na trhu práce by výrazně prospělo i českým veřejným financím, protože místo pobírání

důchodové dávky by penzista i přispíval – daněmi a pojistným zpět systému. Podle Šatavy by zapojení už pouhých pěti procent zatím neaktivních důchodců na trhu práce přineslo vyšší příjmy veřejným rozpočtům, i kdyby se penzistům snížily odvody až o 6,5 procentního bodu.

Jenže státní pobídka k tomu, aby senior dál pracoval, je minimální. Pokud při ročním přesluhování důchod nepobírá, jeho budoucí měsíční penze se zvedne o 7,6 procenta. Obětovaný důchod a odvedené pojistné a daně se ale seniorovi s průměrnou mzdou vrátí až za 28 let. Muž však v důchodu žije průměrně 21,3 roku.

Průměrně vydělávající Čech spadne v penzi na 60 procent předchozího příjmu. Maďar či Lucemburčan zůstane téměř na stejném.

Přesluhování se tedy nevyplácí. Pokud chce stát na pracovním trhu udržet více důchodců, měl by buď snížit odvody za práci seniora, nebo zvýšit bonifikaci důchodů lidí, kteří zůstanou v zaměstnání a penzi odloží.

Situace je ale zatím přesně opačná. Například za ekonomické recese vláda Petra Nečase vymyslela, že by pracující důchodci měli přijít o základní slevu na dani. A od roku 2013 tomu tak skutečně bylo, což samozřejmě výrazně snížilo zájem seniorů pokračovat v práci. Podle pozdějšího nálezu Ústavního soudu však bylo zrušení slevy na dani pro pracující důchodce nepřípustně diskriminační.

Dalším nástrojem, který odrazuje od delší práce, jsou čím dál rozšířenější „předdůchody“, které nyní využívá asi dva a půl tisíce lidí. Na penzi lze od roku 2013 odejít dříve, než nastane důchodový věk. Na předčasný důchod ale musí mít člověk naspořeno dostatek vlastních peněz. V roce 2018 je to minimálně 207 tisíc korun na rok.

Ještě jinou kategorií jsou předčasné důchody, které platí stát. Aktuální zákon říká: „Je-li důchodový věk nižší než 63 let, může být předčasný starobní důchod přiznán nejvýše o tři roky dříve před dosažením důchodového věku. Je-li důchodový věk alespoň 63 let, může být předčasný starobní důchod přiznán až o pět let dříve, ale ne dříve než od dosažení 60 let věku.“ Není to zadarmo. Předčasný důchod o 90 dnů zkrátí průměrně penzi o něco více než o stokorunu měsíčně. V případě 1800 dnů, tedy zhruba pěti let, je to ale už minus 3500 Kč měsíčně.

K setrvání v práci seniory nepobízí ani poslední vlády, když strany už roky v předvolebních kampaních soutěží, kdo slíbí větší navýšení důchodů. Aktuálně premiér Andrej Babiš slibuje od ledna příštího roku růst v průměru o 918 korun. Tím by poskočila průměrná penze ze současných 12 300 korun na více než 13 200 korun. Ale také náklady státu z aktuálních 434 miliard ročně a 466 miliard.

I v důchodu pracuje každý třetí Švéd

Pokud politici svůj přístup nezmění, zůstane Česko tam, kde je – dál tu pracuje pouze 13 procent lidí v důchodovém věku. To je pod průměrem Evropské unie, ale třeba i za Polskem či Pobaltím. A hodně daleko za Norskem, Švédskem či Islandem, kde zůstává na trhu práce až 35 procent důchodců.

Zvýšit podíl pracujících důchodců na trhu práce až o pětinu není jen v zájmu samotných seniorů, kterým to přinese bohatší a aktivnější život, jednotlivých firem, které si udrží zkušené profesionály, ale především v zájmu státu, který čelí dramatickému demografickému vývoji. →

4

Seniři by měli mít včas srozumitelné informace o tom, o kolik se zkrátí jejich důchod při předčasném odchodu do penze

a o kolik se navýší, pokud

budou pracovat i po dosažení důchodového věku. V současnosti pravděpodobně většina seniorů netuší, že finanční dopady různých možností načasování odchodu z trhu práce se liší až o tisíce korun měsíčně. Legislativa je pro ně nesrozumitelná a stát jim finanční dopady také nespočítá. Přitom by stačilo, aby stát seniorům před důchodem poslal dopis s jejich možnostmi odchodu do důchodu a finančními dopady těchto možností. Prostředky i schopnosti na to má.

5

Stát by měl seniory motivovat k práci v důchodovém věku nejen srozumitelně, ale také mnohem více. Vždyť seniorovi, který

se rozhodne zůstat v zaměst-

nání o rok déle a nepobírat při tom penzi, se obětovaný důchod a odvedené pojistné vrátí až za 28 let. Toho se ale průměrný přesluhující muž nedožije. Stát by přitom mohl pracující seniory podporovat více. Třeba snížit odvody na sociální pojištění nebo při výpočtu důchodu více zohlednit práci v důchodovém věku. Výpočty ukazují, že by na tom i stát pravděpodobně vydělal. Více seniorů by totiž pracovalo a odvádělo pojistné a daně a to by kompenzovalo nižší sazby pojistného.

6

V neposlední řadě by stát měl více podporovat flexibilní formy práce. Umožnil

by tak seniorům odejít ze zaměstnání do důchodu postupně. V současnosti

drtivá většina seniorů odchází z práce na plný úvazek do důchodu „na plný úvazek“. Postupný odchod přes zkrácené úvazky nebo sdílená pracovní místa by přitom po ně mohl být vhodnější v situaci, kdy si ještě chtějí přivydělávat, ale nechťejí být v práci celý den.

Jen tato tři základní opatření by významně pomohla seniorům a zaměstnavatelům k sobě najít cestu. Pomohla by totiž vyvrátit řadu mýtů o práci starších lidí, které panují na obou stranách. Pak by snad i neustále se opakující diskuse o pravidelném zvyšování důchodového věku nebyly tak vyostřené a nebudily by mezi širokou veřejností takové obavy.

Už nyní kupní síla českého důchodce nastupem na penzi dramaticky klesne. Průměrně vydělávající z měsíce na měsíc spadne na 60 procent předchozí mzdy. Tento nízký náhradový poměr umožňuje platit velké množství důchodců z průběžného státního penzijního pilíře, ale je kvůli tomu také jeden z nejnižších v Evropské unii. Nižší náhradu penzistům vyplácí jen Slovinsko, Litva, Chorvatsko a Estonsko. Všechny ostatní země jim dopřávají více. Průměrně vydělávající Maďari a Lucemburčané si skoro udrží své čisté příjmy i po nástupu na penzi. U Nizozemců to bývá i více než za aktivního pracovního života.

Ne náhodou ale právě Nizozemci zůstávají mnohem déle na trhu práce – 40 let, zatímco Češi 35 let. Extrém představuje Island, kde je to o 11 let déle než v Česku.

Zájmem státu, který chce zajistit udržitelné peníze i v příštích letech, by mělo být také snižování nákladů na penzijní systém například právě pobídkou k delšímu pracovnímu životu. Na to upozorňují i statistici Petráňová a Mejstřík: „O to naléhavější bude potřeba vytváření vhodných příležitostí pro pracovní uplatnění starších mužů a žen. Rozhodující část těchto osob jsou absolventi středních škol s maturitou a učilišť. Zatímco ženy jsou výrazně orientovány na zaměstnávání v sektoru služeb, mimořádně vysoký podíl mužů s vyučením pracuje v sekundárním sektoru.“

Pavel Štern z Byznysu pro společnost říká, že v zemích, jako jsou Německo, Švédsko či Dánsko, stát cíleně a systémově podporuje zaměstnavatele, kteří usilují o prodlužování pracovního života svých zaměstnanců i v důchodovém věku. Jako konkrétní opatření navrhuje například zavádění pozic mentorů. „O zavedení profese mentora do katalogu prací se zatím v Česku stále jen uvažuje. Přitom zaměstnanci, kteří pracují i v důchodovém věku, velmi často plní ve svých profesích role mentorů. Zavedení profese mentora by určitě přispělo k podpoře mezigenerační spolupráce a možnosti využití mentorů v mnoha oborech a profesích.“

Stříbrná ekonomika láká velký byznys

Stříbrná ekonomika ale neznamená jen prudký nástup pracujících seniorů. Lidé v důchodovém věku jsou v celé stárnoucí Evropě čím dál zajímavější kupní silou. Například podle dat banky Credit Suisse na internetu či v obchodních domech nejvíce utrácí čím dál početnější skupina „silver spenders“. „Seniori jsou nejrychleji rostoucí spotřebitelskou skupinou na světě. V porovnání s jinými demografickými skupinami mají rychleji rostoucí příjem, rovněž více utrácí,“ tvrdí Credit Suisse.

Jak i v Česku například nakupování na webu čím dál více ovládají také senioři, ukazují aktuální čísla o připojení k internetu podle věku. Mezi lidmi nad 65 let se za posledních 10 let zvýšil podíl uživatelů internetu z pouhých čtyř procent na jednu třetinu. V roce 2017 šlo o 660 tisíc seniorů.

Nebo jiné číslo: před lety ještě celkem neznámé vysokoškolské kurzy v rámci univerzit třetího věku navštěvuje přes 40 tisíc seniorů.

Stříbrné ekonomiky si proto všímá už i Evropská unie a snaží se koordinovat společné úsilí ujiných států v oblasti zdraví, ale třeba i informačních technologií, vzdělávání či turistiky. Již dnes v Evropě lidé nad 65 let představují tři biliony dolarů kupní síly. A toto číslo bude dál růst.

Evropané nad 65 let představují tři biliony dolarů kupní síly. A toto číslo bude dál růst. Stříbrná ekonomika láká velké hráče.

Do stříbrné ekonomiky tak proniká čím dál více velkých hráčů, kteří si až dosud všímali především silné střední, případně mladé generace. V Česku může být dobrým příkladem premiér Babiš. Ač vyrostl na potravinářství, chemii a zemědělství, jeho soukromé peníze spravuje investiční fond Hartenberg, který se zaměřuje z velké části na čím dál zajímavější zdravotnictví včetně péče o seniory. Minulý rok například rozjel projekt domácí péče při valašskomeziříčské nemocnici. Naposledy Hartenberg kroužil třeba okolo nemocnic v Opočně či v Praze Na Františku.

Babišovy peníze se pokouší prorazit tam, kde už ale úřadují další čeští boháči. Skupina Agel Tomáše Chrenka ovládá zdravotnickou síť od nemocnic přes ambulance po lékárny. Ve zdravotnictví se činí i investiční skupina Penta, která od roku 2016 nakupuje nemocnice.

Že se v byznysu okolo seniorů bude brzy točit opravdu hodně peněz, dokazuje i čím dál více fondů, které lákají na výnos z akcí firem spjatých se stárnutím. Například fond ČSOB Stříbrná ekonomika investuje do pojišťovnictví či farmacie a láká na zhodnocení vkladu o 8,15 procenta ročně.